

RECOMANACIONS D'OSLO RELATIVES ALS DRETS LINGÜÍSTICS DE LES MINORIES NACIONALS I NOTA EXPLICATIVA

Febrer del 1998

En les Decisions d'Hèlsinki de juliol del 1992, l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE) va determinar que l'alt comissari per a les Minories Nacionals és «un instrument per a la prevenció de conflictes en la fase més incipient possible». Aquest mandat va sorgir en gran mesura arran de la situació a l'antiga Iugoslàvia, una situació que alguns temien que es repetís a altres indrets d'Europa, sobretot als països que feien la transició cap a la democràcia, i pogués debilitar les perspectives de pau i prosperitat a les quals feia referència la Carta de París per a una Nova Europa, adoptada pels caps d'estat i de govern el novembre del 1990.

L'1 de gener del 1993, Max van der Stoel va prendre possessió del seu càrrec com a primer alt comissari de l'OSCE per a les Minories Nacionals (ACMN). Fent ús de la seva valuosa experiència personal com a exdiputat i ministre d'Afers Exteriors dels Països Baixos, representant permanent davant de les Nacions Unides i defensor durant molts anys dels drets humans, el Sr. Van der Stoel es va centrar en un gran nombre de disputes entre les minories i les autoritats estatals a Europa que, segons el seu parer, podrien ser conflictes potencials. Actuant discretament per canals diplomàtics, l'ACMN ha dedicat la seva atenció als següents estats: Albània, Croàcia, Eslovàquia, Estònia, Hongria, Kazakhstan, Kirguizistan, Macedònia, Letònia, Romania i Ucraïna. Aquesta col·laboració s'ha centrat principalment en aquelles situacions relacionades amb persones de grups nacionals o ètnics que constitueixen una majoria numèrica en un estat, però una minoria en un altre (sovint veí), de manera que les autoritats governamentals de tots dos països s'hi veuen involucrades i això suposa una font potencial de tensions, i fins i tot conflictes, interestatals. De fet, aquestes tensions han determinat gran part de la història europea.

Per tractar el fons de les tensions que es generen al voltant de les minories nacionals, l'ACMN enfoca les qüestions com un interlocutor independent, imparcial i cooperatiu. Tot i que l'ACMN no té una funció supervisora, aplica la normativa internacional a la qual s'ha acollit cada estat com a principal marc d'anàlisi i com a fonament de les seves recomanacions específiques. En aquest sentit, és important recordar els compromisos adquirits per tots els estats participants de l'OSCE, en particular aquells que van participar en el Document de Copenhaguen de la Conferència sobre la Dimensió Humana del 1990, que, en la secció IV, inclou articles que detallen les obligacions relatives a les minories nacionals. També és important observar que tots els estats de l'OSCE han de respectar les obligacions de les Nacions Unides relatives als drets humans, com ara els drets de les minories, i que la gran majoria dels estats de l'OSCE han de respectar les normes establertes pel Consell d'Europa.

Després de cinc anys d'intensa activitat, l'ACMN ha pogut identificar certes qüestions i temes recurrents als quals ha dedicat la seva atenció en diversos estats on hi és present. Els drets lingüístics de les minories nacionals, és a dir, el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a fer servir la seva llengua en l'àmbit privat i en el públic, és una d'aquestes qüestions. Els instruments internacionals relatius als drets humans fan referència a aquest dret en diversos contextos diferents. D'una banda, la llengua és una qüestió personal molt lligada a la identitat. De l'altra, la llengua és una eina essencial d'organització social que, en molts casos, es converteix en un tema d'interès públic. És indubtable que l'ús de la llengua afecta molts aspectes del funcionament d'un estat. Per això, en un estat democràtic compromès amb els drets humans, trobar un lloc per a la diversitat existent es converteix en un tema de gran importància política i legal. Si no s'aconsegueix un equilibri adequat, es poden originar tensions interètniques.

Tenint això en compte, durant l'estiu del 1996, l'ACMN va sol·licitar a la Fundació per a les Relacions Interètniques que consultés un petit grup d'experts reconeguts internacionalment per tal de rebre les seves recomanacions sobre una aplicació adequada i coherent dels drets lingüístics de les persones que pertanyen a minories nacionals a la regió de l'OSCE. A partir d'una petició semblant realitzada prèviament per l'ACMN es van elaborar les Recomanacions de l'Haia Relatius als Drets Educatius de les Minories Nacionals i la nota explicativa. Donat que les Recomanacions de l'Haia tracten exhaustivament l'ús de la llengua o les llengües de les minories nacionals en el camp de l'educació, es va decidir d'excloure aquesta qüestió de l'estudi realitzat pels experts.

La Fundació per a les Relacions Interètniques, una ONG creada el 1993 per dur a terme activitats especialitzades en suport de l'ACMN, va organitzar una sèrie de consultes, entre elles dues reunions a Oslo i una a l'Haia. El grup d'experts consultats estava format per juristes especialitzats en dret internacional, lingüistes, advocats i analistes polítics especialitzats en la situació i les necessitats de les minories. En concret, eren els següents:

Professor Gudmundur Alfredsson, director adjunt de l'Institut Raoul Wallenberg (Suècia); professor Asbjørn Eide, membre de l'Institut Noruec de Drets Humans (Noruega); Sra. Angelita Kamenska, investigadora del Centre Letó de Drets Humans i Estudis Ètnics (Letònia); Sr. Dónall Ó Riagáin, secretari general de l'Oficina Europea per a les Llengües Menys Difoses (Irlanda); Sra. Beate Slydal, consellera del Fòrum Noruec per a la Llibertat d'Expressió (Noruega); Sr. Miquel Strubell, director de l'Institut de Sociolingüística Catalana, Generalitat de Catalunya (Espanya); professor György Szepe, Departament de Ciències Lingüístiques de la Universitat Janus Panonius (Hongria); professor Patrick Thornberry, Departament de Dret, Universitat de Keele (Regne Unit); Dr. Fernand de Varennes, director del Centre d'Àsia i el Pacífic per als Drets Humans i la Prevenció de Conflictes Ètnics (Austràlia); professor Bruno de Witte, Facultat de Dret, Universitat de Maastricht (Països Baixos); Sr. Jean-Marie Woehrling, Institut de Dret Local Alsacià-Mosellà (França).

En la mesura que la normativa existent relativa als drets de les minories forma part dels drets humans, el punt de partida de les consultes realitzades va ser la presumpció de compliment per part dels estats de totes les altres obligacions relacionades amb els drets humans, en concret, la d'igualtat i no-discriminació, la llibertat d'expressió, la llibertat de reunió i associació, com també de tots els drets i llibertats de les persones que pertanyen a minories nacionals.

També es va pressuposar que la finalitat última de tots els drets humans és el desenvolupament total i lliure de la personalitat humana en condicions d'igualtat. Per això, es va suposar que la societat civil ha de ser oberta i permeable i, per tant, integrar totes les persones, sense oblidar les que pertanyen a minories nacionals. Donat que l'ús d'una llengua és fonamentalment una qüestió comunicativa, també es va pressuposar la dimensió social essencial de l'experiència humana.

Les Recomanacions d'Oslo Relatives als Drets Lingüístics de les Minories Nacionals miren d'aclarir, en un llenguatge relativament senzill, en què consisteixen els drets lingüístics minoritaris aplicables de manera general a les situacions en què l'ACMN hi té una funció. A més, les normatives s'han interpretat per assegurar la coherència a l'hora d'aplicar-les. Les Recomanacions es divideixen en subapartats que responen a les qüestions relacionades amb la llengua que sorgeixen en la pràctica. La nota explicativa annexa aporta una explicació més detallada de les Recomanacions i fa referència expressa a la normativa internacional corresponent. Seria convenient que cada recomanació es llegís en conjunció amb els paràgrafs corresponents de la nota explicativa.

S'espera que aquestes Recomanacions siguin un document de referència útil per al desenvolupament de polítiques i lleis estatals que contribueixin a aconseguir, sobretot en l'àmbit públic, una implantació efectiva dels drets lingüístics de les persones que pertanyen a minories nacionals.

Tot i que aquestes Recomanacions fan referència a l'ús de la llengua per part de persones que pertanyen a minories nacionals, val a dir que la seva orientació i la dels instruments internacionals dels quals deriven podria tenir una aplicació per a d'altres tipus de minories. Les següents recomanacions volen aclarir els drets ja existents. En cap cas no volen limitar els drets humans de cap persona o grup de persones.

RECOMANACIONS D'OSLO RELATIVES ALS DRETS LINGÜÍSTICS DE LES MINORIES NACIONALS

ELS NOMS

- 1) Les persones que pertanyen a minories nacionals tenen dret a fer servir el seu nom en la seva llengua, segons les seves tradicions i sistemes lingüístics. Les autoritats públiques han de reconèixer oficialment i fer servir aquests noms.
- 2) De la mateixa manera, les entitats privades, com ara les associacions culturals i les empreses fundades per persones que pertanyen a minories nacionals, també han de gaudir del mateix dret en relació amb la seva denominació.
- 3) A les zones on hi visqui un nombre significatiu de persones que pertanyen a minories nacionals, i sempre que existeixi una demanda suficient, les autoritats públiques han de cobrir les despeses que generi la senyalització a la via pública de poblacions, noms de carrers i altres indicacions topogràfiques també en la llengua minoritària.

LA RELIGIÓ

- 4) Tota persona té dret a fer servir la seva llengua o les llengües que esculli a l'hora de professar o practicar la seva religió, individualment o col·lectivament.
- 5) En el cas de les cerimònies religioses o actes que afectin l'estat civil i tinguin efectes legals dins l'estat en qüestió, aquest estat pot exigir que els certificats i els documents relacionats amb l'estat civil també s'expedeixin en la llengua o les llengües oficials de l'estat. L'estat també pot exigir que els registres relacionats amb l'estat civil a càrrec de les autoritats religioses es mantinguin també en la llengua o les llengües oficials de l'estat.

LA VIDA COL·LECTIVA I LES ONG

- 6) Totes les persones, incloses les que pertanyen a minories nacionals, tenen dret a crear i administrar organitzacions, associacions i institucions no governamentals pròpies. Aquestes entitats poden fer servir la llengua o les llengües que vulguin. L'estat no ha de discriminar aquestes entitats per motius lingüístics ni ha de limitar indegudament el seu dret a sol·licitar finançament del pressupost de l'estat, de fonts internacionals o del sector privat.

7) Si l'estat ajuda activament les activitats realitzades en els àmbits social, cultural i esportiu, entre altres, ha de destinar un percentatge equitatiu dels recursos totals que posa a disposició a subvencionar activitats semblants dutes a terme per persones que pertanyen a minories nacionals. L'ajuda econòmica de l'estat a les activitats realitzades en la llengua o les llengües de les persones que pertanyen a minories nacionals s'ha de prestar sense discriminació.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

8) Les persones que pertanyen a minories nacionals tenen dret a crear i mantenir mitjans de comunicació propis en la seva llengua minoritària. La reglamentació estatal dels mitjans de radiodifusió s'ha de basar en criteris objectius i no discriminatoris, i no s'ha de d'aplicar per limitar l'exercici dels drets de les minories.

9) Les persones que pertanyen a minories nacionals han de tenir a la seva disposició un cert temps d'emissió en la seva llengua en els mitjans de comunicació finançats amb fons públics. En els àmbits nacional, regional i local, la quantitat i la qualitat del temps destinat a les emissions en la llengua d'una minoria determinada han de ser proporcionals a la demografia i la densitat de la minoria nacional i apropiades a la seva situació i necessitats.

10) S'ha de garantir la naturalesa independent de la programació dels mitjans de comunicació públics i privats en la llengua o llengües de les minories nacionals. En els mitjans de comunicació públics, els consells editorials que controlen el contingut i l'orientació de la programació han de ser independents i han d'incloure persones que pertanyin a minories nacionals, que han d'actuar a títol personal.

11) No s'ha de limitar indegudament l'accés als mitjans de comunicació de l'estranger. Aquest accés no ha de justificar una reducció del temps d'emissió dedicat a la minoria en els mitjans de comunicació públics de l'estat de residència de les minories corresponents.

LA VIDA ECONÒMICA

12) Totes les persones, incloses les que pertanyen a minories nacionals, tenen dret a dirigir empreses privades en la llengua o les llengües de la seva elecció. L'estat només pot exigir la utilització addicional de la llengua o llengües oficials de l'estat quan es pugui demostrar que hi ha un interès públic legítim, com el relacionat amb la protecció dels treballadors o consumidors, o en les relacions entre l'empresa i les autoritats governamentals.

L'ADMINISTRACIÓ I ELS SERVEIS PÚBLICS

13) A les regions i localitats on hi visqui un nombre significatiu de persones que pertanyen a minories nacionals i on s'hagi manifestat un desig en aquest sentit, aquestes persones tenen dret a obtenir de les institucions públiques regionals i locals els certificats i els documents civils tant en la llengua o llengües oficials de l'estat com en la llengua de la minoria nacional en qüestió. De la mateixa manera, les institucions públiques regionals i locals han de mantenir registres civils apropiats també en la llengua de la minoria nacional.

14) Les persones que pertanyen a minories nacionals han de tenir possibilitats suficients de fer servir la seva llengua per comunicar-se amb les administracions, sobretot a les regions i les localitats on s'hagi manifestat un desig en aquest sentit i on tinguin una presència numèrica significativa. De la mateixa manera, i sempre que sigui possible, les autoritats administratives han de garantir que els serveis públics també es prestin en la llengua de la minoria nacional. Amb aquesta finalitat, s'han d'adoptar les polítiques i els programes de contractació i formació adequats.

15) A les regions i localitats on el nombre de persones que pertanyen a minories nacionals sigui significatiu, l'estat ha d'adoptar mesures per garantir que els membres electes de les institucions públiques regionals i locals també poden fer servir la llengua de la minoria nacional durant les activitats que portin a terme en relació amb aquests institucions.

LES INSTITUCIONS NACIONALS INDEPENDENTS

16) L'estat on visquin les persones que pertanyen a minories nacionals ha de garantir que aquestes persones, a més de disposar de vies judicials apropiades, poden recórrer a institucions nacionals independents, com ara el defensor del poble o les comissions de drets humans, en els casos en què considerin que s'han violat els seus drets lingüístics.

EL PODER JUDICIAL

17) Totes les persones, incloses les que pertanyen a una minoria nacional, tenen dret a ser informades immediatament, en una llengua que entenguin, dels motius de la seva detenció i de la naturalesa o causa de les acusacions, i a defensar-se en aquesta llengua, amb l'ajuda gratuïta d'un intèrpret si fes falta menester, abans i durant el judici, i en cas d'apel·lació.

18) A les regions i localitats on hi visquin persones que pertanyen a una minoria nacional i on s'hagi manifestat un desig en aquest sentit, les persones que pertanyen a aquesta minoria han de tenir dret a expressar-se en la seva llengua durant els procediments judicials, i amb l'ajuda gratuïta d'un intèrpret o traductor si fes falta.

19) A les regions i localitats on hi visqui un nombre significatiu de persones que pertanyen a una minoria nacional i on s'hagi manifestat un desig en aquest sentit, els estats han de considerar seriosament la viabilitat de portar a terme tots els procediments judicials que afectin aquestes persones en la llengua de la minoria.

LA PRIVACIÓ DE LLIBERTAT

20) El director d'una institució penitenciària i la resta del personal han de saber parlar la llengua o les llengües del major nombre de presos, o bé una llengua que entengui la majoria. Els programes de contractació i formació s'han d'implantar amb aquesta finalitat. Si fa falta, s'han de contractar els serveis d'un intèrpret.

21) Els retinguts que pertanyin a minories nacionals han de tenir dret a fer servir la llengua que vulguin per comunicar-se amb altres reclusos i altres persones. Sempre que sigui possible, les autoritats han d'adoptar mesures que possibilitin que els presoners es comuniquin en la seva llengua, tant oralment com en la seva correspondència personal, respectant les limitacions establertes per llei. En aquest sentit, i per regla general, una persona ha de romandre retinguda o presa en un centre a prop del seu lloc habitual de residència.

NOTA EXPLICATIVA DE LES RECOMANACIONS D'OSLO RELATIVES ALS DRETS LINGÜÍSTICS DE LES MINORIES NACIONALS

INTRODUCCIÓ GENERAL

L'article 1 de la Declaració Universal dels Drets Humans fa referència a la dignitat innata de tots els éssers humans i la considera el concepte fonamental que regeix totes les normes relatives als drets humans. L'article 1 de la Declaració afirma que «Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets...». La importància d'aquest article és vital. No tan sols fa referència als drets humans en general, sinó que també constitueix un dels pilars dels drets lingüístics de les persones que pertanyen a minories nacionals. La igualtat en dignitat i drets pressuposa el respecte de la identitat dels individus com a éssers humans. La llengua és un dels components més fonamentals de la identitat humana. Per això, el respecte de la dignitat d'una persona està íntimament relacionat amb el respecte de la identitat de la persona i, per tant, de la llengua d'aquesta persona.

En aquest sentit, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics té una gran importància. L'article 2 del Pacte exigeix als estats que garanteixin el respecte dels drets humans de tots els individus que estiguin dins del seu territori i que estiguin sotmesos a la seva jurisdicció, «sense distinció de cap mena com ara... la llengua...». L'article 19 del Pacte garanteix la llibertat d'expressió, la qual cosa, tal com s'afirma en l'acord, no tan sols garanteix el dret a donar o rebre informació i idees de qualsevol mena, sense tenir en compte les fronteres, sinó que garanteix el dret a fer-ho a través del mitjà o la llengua que s'esculli. El fet de donar i rebre informació també indica que les persones viuen en una comunitat. En aquest sentit, els articles 21 i 22 del Pacte que garanteixen les llibertats de reunió i associació poden ser especialment pertinents.

De la mateixa manera, a Europa la llibertat d'expressió estipulada en l'article 10 de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals, segons l'article 14 de la mateixa convenció, s'ha de «garantir sense discriminació per cap motiu, com ara... la llengua...». Fent referència expressa tant a la Declaració Universal dels Drets Humans com a la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals, la Declaració sobre la Llibertat d'Expressió i Informació del Consell d'Europa afirma «que la llibertat d'expressió i informació és necessària per al desenvolupament social, econòmic, cultural i polític de tot ésser humà, i constitueix una condició per al progrés harmoniós dels grups socials i culturals, de les nacions i de la comunitat internacional». En aquest sentit, són importants les llibertats d'associació i reunió pacífica, com garanteix l'article 11 de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals.

Dins del marc de l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), queden recollides les mateixes idees fonamentals de llibertat d'expressió, reunió i associació en els paràgrafs 9.1 a 9.3 del Document de la Reunió de Copenhaguen de la Conferència sobre la Dimensió Humana.

A la Carta de París per a una Nova Europa, els caps d'estat i de govern dels països participants de l'OSCE «afirmen que tot individu té dret, sense discriminació, a: ... la llibertat d'expressió, la llibertat d'associació i reunió pacífica».

L'article 27 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics és una altra disposició clau que té una relació directa amb els drets lingüístics de les minories nacionals. Aquest article afirma que «no es pot negar a les persones que pertanyin a aquestes minories el dret que els pertoca en comú amb els altres membres del seu grup, a [...] fer ús del propi idioma».

De la mateixa manera, l'article 2 (1) de la Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones que Pertanyen a Minories Nacionals o Ètniques, Religioses i Lingüístiques proclama el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a «fer servir la llengua pròpia, en privat i en públic, lliurement i sense ingerència ni discriminació de cap mena». L'article 10 (1) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals, del Consell d'Europa, estipula que els estats es comprometen a reconèixer el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals «a fer servir lliurement i sense traves la seva llengua minoritària tant en privat com en públic, oralment i per escrit».

Tot i que els documents es refereixen a l'ús de les llengües minoritàries en públic i en privat, aquests documents no distingeixen amb precisió entre àmbit «públic» i «privat». De fet, tots dos àmbits poden ser coincidents. Aquest cas es pot donar, per exemple, quan individus que actuen per separat o en comunitat amb altres intenten crear els seus mitjans de comunicació privats o escoles pròpies. El que pot començar com una iniciativa privada pot arribar a ser l'objecte legítim d'interès públic i aquest interès podria generar una reglamentació pública.

L'ús de les llengües minoritàries «en públic i en privat» per part de les persones que pertanyen a minories nacionals no es pot tractar sense fer referència a l'educació. Les qüestions educatives, quan estan relacionades amb les llengües de les minories nacionals, es tracten exhaustivament a les Recomanacions de l'Haia Relatives als Drets Educatius de les Minories Nacionals, un document redactat per a l'alt comissari de l'OSCE per a les Minories Nacionals per part de la Fundació per a les Relacions Interètniques, en col·laboració amb experts de renom internacional en els camps dels drets humans i l'educació. Les Recomanacions de l'Haia es van elaborar amb la intenció de facilitar una major comprensió dels instruments internacionals relacionats amb els drets de les persones que pertanyen a minories nacionals, en un àmbit com aquest, d'importància vital per a la conservació i el desenvolupament de la seva identitat.

Els instruments internacionals sobre els drets humans estipulen que aquests drets són universals i que tota persona n'ha de gaudir d'una manera equitativa i sense discriminació. No obstant això, la majoria dels drets humans no són absoluts. De fet, els instruments preveuen un cert nombre de situacions en què els estats tindrien una justificació per limitar l'aplicació d'alguns drets. Els estats es poden acollir a les limitacions permeses per la legislació internacional sobre drets humans en situacions de vida o mort, o en aquelles que suposin una amenaça per als drets i les llibertats dels altres, o en situacions que suposin una amenaça per a la moral o la salut pública, la seguretat nacional i el benestar general dins d'una societat democràtica. En la legislació sobre els drets humans, les restriccions sobre les llibertats s'han d'interpretar d'una manera restringida.

Els drets de les persones que pertanyen a minories nacionals a fer servir la seva llengua o les seves llengües en públic i en privat, com s'exposa en les Recomanacions d'Oslo Relatives als Drets Lingüístics de les Minories Nacionals, s'han d'interpretar dins un context d'estabilitat i plena participació en la societat en general. Aquestes Recomanacions no proposen un enfocament aïllacionista, sinó més aviat un plantejament que fomenta l'equilibri entre el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a conservar i desenvolupar la identitat, la cultura i la llengua pròpies, i la necessitat de garantir que es poden integrar en la societat com a membres de ple dret. Des d'aquesta perspectiva, és poc probable que aquesta integració es produeixi si no existeix un bon coneixement de la llengua o les llengües oficials de l'estat. La necessitat d'aquesta educació s'entreu en els articles 13 i 14 del Pacte Internacional sobre Drets Econòmics, Socials i Culturals i en els articles 28 i 29 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, els quals parlen del dret a l'educació i obliguen l'estat a fer obligatòria l'educació. Al mateix temps, l'article 14 (3) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals disposa que l'ensenyament d'una llengua minoritària «s'ha d'aplicar sense perjudici de l'aprenentatge de la llengua oficial o de l'ensenyament en aquesta llengua».

ELS NOMS PROPIS

1) L'article 11 (1) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals estipula que tota persona que pertany a minories nacionals té el dret a fer servir el seu cognom i els noms de pila en la seva llengua. Aquest dret, fonamental per a la identitat de la persona, s'ha d'aplicar tenint en compte les circumstàncies particulars de cada estat. Les autoritats públiques, per exemple, estarien justificades a fer servir la grafia de la llengua o llengües oficials de l'estat per registrar fonèticament els noms de persones que pertanyen a minories nacionals. Amb tot, això s'ha de dur a terme d'acord amb el sistema lingüístic i la tradició de la minoria nacional en qüestió. Donat que aquest dret molt bàsic està molt lligat tant a la llengua com a la identitat dels individus, les persones que s'han vist forçades per les autoritats a renunciar al seu nom o als seus noms originals o ancestrals o el nom de les quals ha estat modificat en contra de la seva voluntat, han de tenir dret a recuperar-lo sense que això suposi cap cost.

2) Els noms també són un element important de la identitat empresarial, sobretot pel que fa a les persones que pertanyen a minories nacionals i que actuen «en comunitat». L'article 2 (1) de la Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones que Pertanyen a Minories Nacionals o Ètniques, Religioses i Lingüístiques proclama el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a «fer servir la llengua pròpia, en privat i en públic, lliurement i sense ingerència ni discriminació de cap mena». L'article 10 (1) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals, del Consell d'Europa, estipula que els estats han de reconèixer el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a «fer servir lliurement i sense traves la seva llengua minoritària tant en privat com en públic, oralment i per escrit». L'article 27 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics afirma que «no es pot negar a les persones que pertanyin a aquestes minories el dret que els pertoca en comú amb els altres membres del seu grup a [...] fer ús del propi idioma». El dret d'una persona a fer servir la seva llengua en públic, en comunitat amb els altres i sense cap interferència ni cap forma de discriminació, és un indicador clau que les persones jurídiques, com ara les institucions, les associacions, les organitzacions o les empreses, fundades i gestionades per persones que pertanyen a minories nacionals, gaudeixen del dret a adoptar el nom que vulguin en la seva llengua minoritària. Aquests noms corporatius han de ser reconeguts per les autoritats i utilitzats d'acord amb el sistema lingüístic i les tradicions de la comunitat en qüestió.

3) L'article 11 (3) del Conveni Marc afirma que «a les regions tradicionalment habitades per un nombre considerable de persones que pertanyen a una minoria nacional, les parts s'han d'esforçar [...] per exposar les denominacions locals tradicionals, els noms dels carrers i altres indicacions topogràfiques destinades al públic també en la llengua minoritària quan hi hagi una demanda suficient d'aquestes indicacions». Negar-se a reconèixer l'autenticitat de les denominacions històriques de la mena descrita pot suposar un intent d'alterar la història i d'assimilar les minories, la qual cosa constitueix una greu amenaça contra la identitat de les persones que pertanyen a les minories.

LA RELIGIÓ

4) L'article 27 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics afirma que «En els Estats on existeixen minories ètniques, religioses o lingüístiques no es pot negar a les persones que pertanyin a aquestes minories el dret que els pertoca en comú amb els altres membres del seu grup [...] a professar i a practicar la seva pròpia religió i a fer ús del propi idioma». L'article 3 (1) de la Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones que Pertanyen a Minories Nacionals o Ètniques, Religioses i Lingüístiques estipula que «les persones que pertanyen a minories poden exercir els seus drets [...] individualment i en comunitat amb els altres membres del seu grup, sense cap discriminació».

Les creences religioses i la seva pràctica «en comunitat» són un àmbit de gran importància per a moltes persones que pertanyen a minories nacionals. En aquest sentit, val la pena destacar que el dret a la pròpia religió és il·limitat i està avalat per l'article 18 (1) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 9 (1) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals. No obstant això, la llibertat per manifestar la pròpia religió o creences religioses, incloses les cerimònies religioses públiques, està sotmesa a certes limitacions que apareixen en subapartats dels mateixos articles. Aquestes limitacions s'han d'establir per llei i la seva finalitat és vetllar per la seguretat pública, l'ordre, la salut, la moral i la protecció dels drets i les llibertats fonamentals dels altres. Aquestes limitacions han de ser raonables i proporcionades a la finalitat pretesa i els estats no n'han de fer ús amb la finalitat de reprimir les legítimes aspiracions espirituals, lingüístiques o culturals de les persones que pertanyen a minories nacionals.

En les realitats de les minories, la pràctica de la religió sol estar molt lligada a la preservació de la identitat cultural i lingüística. El dret a fer servir una llengua minoritària en una cerimònia religiosa de caràcter públic és tan inherent com el dret a crear institucions religioses i el dret al culte mateix. Per això, les autoritats no han d'imposar restriccions indegudes a les cerimònies religioses de caràcter públic ni a l'ús d'una llengua durant les cerimònies, ja sigui la llengua materna de la minoria nacional en qüestió o la llengua litúrgica emprada per aquesta comunitat.

5) Els actes religiosos, com ara les cerimònies nupcials o els funerals, també poden constituir actes civils legals que determinen l'estat civil en determinats països. En aquests casos, s'ha de tenir en compte l'interès públic. Considerant el principi que els tràmits administratius no han de negar el gaudi dels drets humans, les autoritats no han d'imposar cap restricció lingüística a les comunitats religioses. Això també s'hauria d'aplicar a totes les funcions administratives assumides per les comunitats religioses i que poden trepitjar competències civils. L'estat, però, pot exigir que la comunitat religiosa registri els actes civils sobre els quals té autoritat també en la llengua o les llengües oficials de l'estat per tal que aquest pugui dur a terme les tasques reguladores i administratives que li corresponen.

LA VIDA COL·LECTIVA I LES ONG

6) La vida col·lectiva de les persones que pertanyen a minories nacionals, les seves actuacions «en comunitat» com descriuen els instruments internacionals, s'expressa a través de nombroses activitats i iniciatives. Entre aquestes no s'ha d'oblidar la vida de les seves organitzacions, associacions i institucions no governamentals, l'existència de les quals sol ser vital per a la conservació i el desenvolupament de la seva identitat, i generalment es considera beneficiosa i propícia per al desenvolupament de la societat civil i dels valors democràtics dins dels estats.

Els articles 21 i 22 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 11 de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals garanteixen el dret de les persones a reunir-se pacíficament i la llibertat d'associació. El dret de les persones a actuar «en comunitat» amb altres membres del seu grup —el seu dret a establir i administrar organitzacions, associacions i institucions no governamentals pròpies— és un dels trets distintius d'una societat oberta i democràtica. L'article 27 del mateix Pacte afirma que «no es pot negar a les persones que pertanyin a aquestes minories el dret que els pertoca en comú amb els altres membres del seu grup a [...] fer ús del propi idioma». Per norma, doncs, les autoritats no han de prendre part en els afers interns d'aquestes entitats «que actuen en comunitat», ni imposar-los cap límit, a part dels estipulats pel dret internacional. De la mateixa manera, l'article 17 (2) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals compromet els estats a «no obstaculitzar el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a participar en les activitats de les organitzacions no governamentals, tant a nivell nacional com internacional».

L'article 2 (1) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics estipula que cada estat es compromet a «assegurar a tots els individus de dins del seu territori i subjectes a la seva jurisdicció els drets reconeguts en el present Pacte, sense distinció de cap mena, com ara [...] la llengua». En la mateixa línia, els estats no han de discriminar les ONG per raó de llengua ni imposar cap requisit lingüístic indegut. Així doncs, les autoritats poden exigir que, en funció d'un interès públic legítim, aquestes organitzacions, associacions i institucions s'ajustin a la normativa de la legislació interna, inclòs l'ús de la llengua o les llengües oficials de l'estat en situacions de contacte amb les entitats públiques.

Pel que fa als recursos, el paràgraf 32.2 del Document de Copenhaguen afirma que les persones que pertanyen a minories nacionals tenen dret a «establir i mantenir les seves pròpies institucions, organitzacions o associacions educatives, culturals i religioses, les quals poden demanar finançament voluntari i altres contribucions, com també ajut públic, d'acord amb la legislació nacional». Per això, els estats no han de privar aquestes entitats de la possibilitat de sol·licitar recursos financers del pressupost estatal i de fonts internacionals, a més del sector privat.

7) Pel que fa al finançament estatal de les activitats no governamentals, entre altres en els àmbits social, cultural o esportiu, l'aplicació dels principis d'igualtat i no-discriminació exigeix que les autoritats destinin una proporció adequada de finançament a les activitats semblants que es duguin a terme en la llengua de les minories nacionals que viuen dins les seves fronteres. En aquest sentit, L'article 2 (1) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics no tan sols destaca que no s'han de fer distincions basades en la llengua a l'hora de tractar un individu, sinó que l'article 2 (2) estipula que els estats estan obligats a «adoptar [...] totes les mesures oportunes per dictar les disposicions legislatives o d'un altre ordre que fossin necessàries per fer efectius els drets reconeguts en aquest Pacte». A més, l'article 2 (2) de la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial (que vol eliminar qualsevol distinció, exclusió, restricció o preferència, basada en la raça, el color, l'ascendència o l'origen nacional o ètnic) estipula que «Els Estats part emprendran, quan les circumstàncies ho aconsellin, mesures especials i concretes, als àmbits social, econòmic, cultural, i altres, per assegurar un desenvolupament adequat i la protecció de certs grups racials o de persones pertanyents a aquests grups, a fi de garantir en condicions d'igualtat el ple exercici, per part d'aquestes persones, dels drets humans i de les llibertats fonamentals...». Donat que la llengua sol ser un criteri d'etnicitat distintiu, com estableix la convenció mencionada, les comunitats lingüístiques minoritàries també han de tenir dret a beneficiar-se d'aquestes «mesures especials i concretes».

En l'àmbit europeu, el paràgraf 31 del Document de Copenhaguen estipula que «els estats participants han d'adoptar, si cal, mesures especials amb l'objectiu de garantir a les persones que pertanyen a minories nacionals la plena igualtat respecte als altres ciutadans en l'exercici i gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals». El paràgraf 2 de l'article 4 del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals obliga els estats participants «a adoptar, si cal, mesures adequades per tal de promoure, en tots els àmbits de la vida econòmica, social, política i cultural, una igualtat plena i efectiva entre les persones que pertanyen a una minoria nacional i les que pertanyen a la majoria»; el paràgraf 3 del mateix article també especifica que «les mesures adoptades d'acord amb el paràgraf 2 no s'han de considerar un acte de discriminació». A més, l'article 7 (2) de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries estipula que «l'adopció de mesures especials en favor de les llengües regionals o minoritàries, destinades a promoure una igualtat entre els parlants d'aquestes llengües i la resta de la població o encaminades a tenir en compte les seves situacions particulars, no és considerada com un acte de discriminació envers els parlants de les llengües més esteses». Per això, les autoritats han de destinar una proporció equitativa de recursos del pressupost estatal a les activitats de les persones que pertanyen a minories nacionals en els àmbits social, cultural i esportiu, entre altres. Aquestes ajudes es poden materialitzar en forma de subvencions, prestacions o exempcions fiscals.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

8) L'article 19 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, que garanteix el dret a tenir opinions i a expressar-les, és un punt de referència fonamental pel que fa a la funció que tenen els mitjans de comunicació en les societats democràtiques. Mentre que l'article 19 (1) disposa que «tothom té dret a mantenir opinions sense ingerències», l'article 19 (2) garanteix a tota persona la llibertat «de buscar, rebre i difondre informacions i idees de tot tipus, sense consideracions de fronteres, tant si és de forma oral o escrita o de forma impresa o artística, o qualsevol altre el procediment triat». L'article 10 de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals garanteix el dret a la llibertat d'expressió d'una manera semblant. Els estats membres del Consell d'Europa van reiterar en l'article 1 de la Declaració sobre la Llibertat d'Expressió i Informació «el seu compromís ferm amb els principis de llibertat d'expressió i informació com a element fonamental d'una societat democràtica i plural». En aquesta línia, els estats van declarar en el mateix document que «en els àmbits de la informació i dels mitjans de comunicació de masses, volen aconseguir [...] d. L'existència d'una gran varietat de mitjans de comunicació independents i autònoms, que permetin l'expressió de la diversitat d'idees i opinions».

L'article 9 (1) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals afirma clarament que les persones que pertanyen a minories nacionals tenen dret a «la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o de comunicar informacions o idees en la llengua minoritària, sense la ingerència de les autoritats públiques i sense consideració de fronteres...». A més, la mateixa disposició compromet els estats a vetllar, «pel que fa a l'accés als mitjans de comunicació, en el marc de llur sistema legislatiu, perquè les persones pertanyents a minories nacionals no siguin discriminades». L'article 9 (3) del Conveni Marc estipula que els estats «no han d'obstaculitzar la creació i la utilització de mitjans escrits per part de persones que pertanyin a minories nacionals». La mateixa disposició exigeix que «en el marc legal de la ràdio sonora i la televisió, [els estats] han de vetllar, en la mesura del possible [...] per la concessió, a les persones que pertanyen a minories nacionals, de la possibilitat de crear i utilitzar mitjans de comunicació propis». Val a dir que els mitjans de comunicació poden estar constituïts per entitats incloses, entre altres, en el paràgraf 32.2 del Document de Copenhaguen, el qual preveu el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a «establir i mantenir les seves pròpies institucions, organitzacions o associacions educatives, culturals i religioses...». Tot i que aquest punt no fa referència explícita als mitjans de comunicació, aquests solen tenir una funció fonamental a l'hora de promoure i preservar la llengua, la cultural i la identitat.

Per bé que no hi ha dubte que les persones que pertanyen a minories nacionals tenen dret a crear i administrar mitjans de comunicació privats, també és cert que aquest dret està sotmès a les limitacions establertes pel dret internacional, així com les exigències legítimes de l'estat pel que fa a la regulació dels mitjans de comunicació. L'article 9 (2) del Conveni Marc ho exposa amb molta claredat en destacar que la llibertat d'expressió referida en l'article 9 (1) del Conveni «no impedeix que les Parts sotmetin a un règim d'autorització no discriminatori i basat en criteris objectius, les empreses de ràdio sonora, televisió o cinema». L'aplicació dels requeriments normatius, sempre que estiguin justificats i siguin necessaris, no ha de perjudicar l'exercici del dret en qüestió.

9) La qüestió de l'accés als mitjans de comunicació finançats amb fons públics està molt relacionada amb el concepte de llibertat d'expressió. L'article 9 (1) del Conveni Marc estipula que la llibertat d'expressió de les persones que pertanyen a minories nacionals inclou la llibertat de compartir informació i idees en la llengua minoritària, sense la ingerència de les autoritats, i afegeix que s'ha d'assegurar que «les persones que pertanyen a minories nacionals no han de ser discriminades pel que fa a l'accés als mitjans de comunicació». L'article 9 (4) del Conveni Marc estipula que «les Parts han d'adoptar les mesures adients per a facilitar l'accés de les persones que pertanyen a minories nacionals als mitjans de comunicació». Això implica que una minoria nacional, formada per un nombre substancial de membres, ha de tenir accés a una proporció d'emissió justa en la televisió i la ràdio públiques, que depèn del nombre de persones que integren la minoria en qüestió.

La quantitat numèrica i la densitat de població, però, no es poden considerar com els únics criteris a l'hora de jutjar el temps d'emissió que s'ha d'assignar a una minoria nacional determinada. En el cas de comunitats menors, s'ha de tenir en compte el mínim de temps i recursos viable, sense el qual una comunitat petita no podria treure un profit significatiu dels mitjans de comunicació.

A més, la qualitat del temps assignat a la programació minoritària és una qüestió que s'ha d'enfocar d'una manera raonable i no discriminatòria. Els espais assignats als programes en llengües minoritàries han de ser suficients perquè les persones que pertanyen a minories nacionals puguin gaudir de la programació en la seva llengua d'una manera significativa. Per això, les autoritats públiques han de garantir que aquests programes es retransmeten en horaris raonables.

10) En una societat oberta i democràtica, les autoritats no han de censurar indegudament el contingut de la programació en els mitjans de comunicació. En aquest sentit és important la llibertat d'expressió, com garanteixen l'article 19 (1) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 10 (1) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals. Qualsevol restricció imposada per les autoritats ha de seguir la línia de l'article 19 (3) del Pacte, que estipula que aquestes restriccions «hauran d'estar fixades expressament per la llei i ser necessàries: a) Per al respecte dels drets o de la reputació d'altri; b) Per a la protecció de la seguretat nacional, l'ordre públic o la salut i la moral públiques». L'article 10 (2) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals estipula restriccions gairebé idèntiques sobre les ingerències de les autoritats en l'exercici de la llibertat d'expressió.

S'han de posar en pràctica mecanismes que garanteixin que la programació dels mitjans de comunicació públics, creada per les minories nacionals o en el seu nom, reflecteix els interessos i els desitjos dels membres de la comunitat i sigui considerada independent per aquestes persones. En aquest sentit, la participació de les persones que pertanyen a minories nacionals (sempre que actuïn a títol personal) en el procés editorial contribuiria molt a garantir el manteniment de la naturalesa independent dels mitjans de comunicació, i que fossin sensibles a les necessitats de les comunitats a les quals van dirigits.

Seguint la línia del principi d'igualtat i no-discriminació, la composició de les institucions públiques ha de reflectir les poblacions a les quals serveixen. Això també val per als mitjans de comunicació públics. L'article 15 del Conveni Marc compromet els estats a «crear les condicions necessàries per a la participació efectiva de les persones que pertanyen a les minories nacionals en la vida cultural, social i econòmica, com també en els afers públics, en particular aquells que els concerneixen». L'article 2 del Conveni núm. 111 de l'Organització Internacional del Treball relatiu a la discriminació en matèria d'ocupació i feina és més explícit a l'hora de comprometre els estats a «dur a terme una política nacional que promogui [...] la igualtat d'oportunitats i de tractament en matèria d'ocupació i feina, a fi d'eliminar qualsevol discriminació en aquest sentit». La contractació no discriminatòria de persones que pertanyen a minories nacionals per treballar en els mitjans de comunicació, contribuiria a augmentar la representativitat i l'objectivitat d'aquests mitjans.

11) D'acord amb l'esperit dels articles 19 (2) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 9 (1) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals i del principi de no-discriminació, la disponibilitat de programes en la llengua de persones que pertanyen a una minoria nacional, bé es transmetin des d'un altre estat o des de l'«estat d'origen», no ha de justificar una disminució del temps de programació assignat a la minoria en els mitjans de comunicació públics de l'estat on viu aquesta minoria.

L'accés transfronterer a la informació i les xarxes de comunicació és un element fonamental del dret a la informació, el qual té una gran importància en una època que avança tan ràpidament en el camp de la tecnologia. Per això, quan es tracta de les llicències per a la retransmissió per cable, per exemple, no és legítim que un estat es negui a concedir llicències als canals de televisió o les emissores de ràdio amb seu a un estat d'origen quan la minoria nacional en qüestió ha expressat clarament que vol tenir accés a aquests canals o emissores. Aquest dret no tan sols és aplicable als mitjans de comunicació per cable, sinó també a les xarxes d'informació electrònica en la llengua de la minoria nacional.

Els estats membres del Consell d'Europa van resoldre en l'article III (c) de la Declaració sobre la Llibertat d'Expressió i Informació «fomentar la lliure circulació d'informació, la qual cosa contribueix a la comprensió internacional, a un millor coneixement de les conviccions i tradicions, al respecte per la diversitat d'opinions i a l'enriquiment mutu de les cultures». Pel que fa al contacte transfronterer dels mitjans de comunicació, els estats han d'ajustar les seves polítiques a l'esperit d'aquesta disposició.

LA VIDA ECONÒMICA

12) Els instruments internacionals fan poca referència als drets de les persones que pertanyen a minories nacionals en l'àmbit de l'activitat econòmica. Amb tot, aquests instruments sí que fan referència al dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a fer servir la seva llengua en públic i en privat, oralment i per escrit, individualment i amb els altres, d'una manera lliure i sense cap mena de discriminació. L'article 19 (2) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 10 (1) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals garanteixen la llibertat d'expressió no tan sols en relació amb les idees i les opinions que es poden transmetre als altres (és a dir, el contingut dels missatges), sinó també amb la llengua com a mitjà de comunicació. Aquests drets, units al dret a la igualtat i la no-discriminació, impliquen el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a dirigir les seves empreses en la llengua que vulguin. Donada la importància que té per als empresaris particulars poder-se comunicar d'una manera eficaç amb la seva clientela i dur a terme les seves iniciatives en condicions justes, no s'han de posar limitacions indegudes a l'elecció de la llengua.

L'article 11 (2) del Conveni Marc estipula que «tota persona pertanyent a una minoria nacional [té] el dret de presentar en la seva llengua minoritària rètols, inscripcions i altres informacions de caràcter privat exposats a la vista del públic». En el Conveni Marc, l'expressió «de caràcter privat» es refereix a tot allò que no és oficial. Per això, l'estat no ha d'imposar cap restricció a l'elecció de la llengua a l'hora d'administrar empreses o negocis particulars.

Malgrat tot, l'estat pot exigir que la llengua o llengües oficials de l'estat siguin presents en aquells sectors de l'activitat econòmica que afectin l'exercici dels drets dels altres o que requereixin intercanvis i comunicació amb els organismes públics. Això es deriva de les restriccions tolerables sobre la llibertat d'expressió, com estipula l'article 19 (3) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 10 (2) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals. Per bé que les restriccions limitades tolerables expressades en els articles mencionats podrien justificar restriccions sobre el contingut dels missatges, mai no justificarien la limitació d'una llengua com a mitjà de comunicació. No obstant això, la protecció dels drets i les llibertats dels altres, i les exigències limitades de l'administració, també podrien justificar l'ús addicional de la llengua o llengües oficials de l'estat. Això valdria per als sectors d'activitat com ara la salut i la seguretat en el lloc de treball, la defensa del consumidor, les relacions laborals, el sistema tributari i els informes financers, la sanitat pública, el subsidi estatal per desocupació, i el transport, en funció de les circumstàncies. Tenint en compte el legítim interès públic, l'estat podria, a més de l'ús d'una altra llengua, exigir també que la llengua o llengües oficials de l'estat tinguessin cabuda en les activitats empresarials, com ara l'etiquetatge de productes, com s'afirma explícitament en el paràgraf 60 de l'Informe Explicatiu del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals. En suma, l'estat mai no pot prohibir l'ús d'una llengua, però sí que pot, basant-se en un legítim interès públic, exigir l'ús addicional de la llengua o llengües oficials de l'estat.

En consonància amb la lògica del legítim interès públic, qualsevol requisit imposat per l'estat per a l'ús d'una llengua ha de ser proporcional a l'interès públic al qual ha de servir. La proporcionalitat de qualsevol requisit s'ha de determinar segons el grau de necessitat. Per tant, doncs, en interès de la salut i la seguretat en el lloc de treball, l'estat podria exigir que els avisos de seguretat de les fàbriques estiguessin en la llengua o llengües oficials de l'estat, a més de la llengua o llengües escollides per l'empresa. De la mateixa manera, en interès de la precisió dels tràmits fiscals, l'estat podria exigir que els formularis oficials s'emplenessin en la llengua o llengües oficials de l'estat i que, en cas d'una auditoria per part de les autoritats, la documentació corresponent hauria d'estar disponible en la llengua o llengües oficials de l'estat, però en cas que fes falta una traducció, els costos anirien a càrrec de l'empresa. Aquesta especificació no ha d'anar en detriment del possible dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a fer servir les seves llengües a l'hora de comunicar-se amb l'administració, com preveu l'article 10 (2) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals.

L'ADMINISTRACIÓ I ELS SERVEIS PÚBLICS

13/14/15) Els estats participants de l'OSCE s'han compromès a adoptar mesures que ajudin a crear un entorn dinàmic, que no tan sols afavoreixi la conservació de la identitat de les persones que pertanyen a minories nacionals (inclosa la seva llengua), sinó també el seu desenvolupament i la seva promoció. Per això, aquests estats s'han compromès a respectar «el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a participar d'una manera efectiva en els afers públics», com assenyala el paràgraf 35 del Document de Copenhaguen. L'article 10 (2) del Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals exigeix explícitament als estats que «permetin l'ús de la llengua minoritària en les relacions entre aquelles persones i les autoritats administratives». El paràgraf 35 del Document de Copenhaguen també fa referència a la possibilitat de crear un entorn que afavoreixi la participació de les minories nacionals en els afers públics, en la seva llengua, mitjançant la instauració «d'administracions autònomes o locals apropiades que es corresponen amb les circumstàncies territorials i històriques específiques d'aquestes minories i d'acord amb la política de l'Estat corresponent». L'article 15 del Conveni Marc compromet els estats a crear «les condicions necessàries per a la participació efectiva de les persones que pertanyen a les minories nacionals en la vida cultural, social i econòmica, com també en els afers públics, en particular aquells que els concerneixen». Aquestes disposicions comprometen les autoritats a possibilitar que les persones que pertanyen a minories nacionals tractin amb les autoritats locals en la seva llengua, o que rebin certificats civils o atestats en la seva llengua. Seguint la línia dels principis d'igualtat i no-discriminació, aquestes disposicions també impliquen una relació de participació dinàmica, en la qual la llengua de la minoria pot ser un perfecte mitjà de comunicació en la vida política local i en la interrelació entre els ciutadans i les autoritats, fins i tot a l'hora d'oferir serveis públics.

La representativitat ètnica de les institucions administratives i dels organismes concebuts per servir la població sol ser el reflex d'una societat plural, oberta i no discriminatòria. Per contrarestar els efectes de la discriminació passada o existent dins el sistema, l'article 2 del Conveni núm. 111 de l'Organització Internacional del Treball relatiu a la discriminació en matèria d'ocupació i feina compromet els estats a «dur a terme una política nacional que promogui [...] la igualtat d'oportunitats i de tractament en matèria d'ocupació i feina, amb l'objectiu d'eliminar qualsevol discriminació en aquest sentit».

A l'hora de concebre i implantar programes i serveis per prestar un servei a la societat, és normal esperar que els governs compromesos amb els principis citats anteriorment tinguin en compte els desitjos explícits de les persones que pertanyen a minories nacionals, com també el principi de justificació numèrica. En els casos en què s'hagi expressat la necessitat i la quantitat de persones sigui significativa, l'equitat exigeix que els contribuents que pertanyen a minories nacionals tinguin accés als serveis en la seva llengua. Això és així especialment en el cas dels serveis socials i sanitaris que afecten la qualitat de vida de les persones d'una manera directa i bàsica.

D'acord amb els principis d'igualtat i no-discriminació, s'espera que l'administració tracti les persones que pertanyen a minories nacionals d'una manera incloent i equitativa. Els estats han de reconèixer la realitat demogràfica de les regions sota la seva jurisdicció. Sobretot, els estats no han d'eludir les seves obligacions modificant la realitat demogràfica d'una regió. Concretament, l'article 16 del Conveni Marc compromet els estats a abstenir-se d'adoptar mesures que puguin modificar arbitràriament el percentatge de la població a les zones habitades per persones que pertanyen a minories nacionals, amb l'objectiu de restringir els drets d'aquestes minories. Aquestes mesures poden consistir en expropiacions arbitràries, desnonaments, expulsions, així com la redistribució arbitrària de les fronteres administratives o la manipulació del cens.

LES INSTITUCIONS NACIONALS INDEPENDENTS

16) Els drets humans adquireixen un significat autèntic per als seus beneficiaris quan les autoritats estatals creen mecanismes per garantir que els drets avalats pels convenis i declaracions internacionals, o per la legislació interna, s'apliquen i es protegeixen realment. Com a complement dels procediments judicials, les institucions nacionals independents solen proporcionar recursos més ràpids i més econòmics, i, per tant, són més accessibles.

La discriminació, com apareix en la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial, no es defineix d'acord amb els criteris relatius estrictament a la raça. L'article 1 (1) d'aquesta convenció estipula que el concepte de discriminació racial ha de significar «tota distinció, exclusió, restricció o preferència basada en motius de raça, color, llinatge, o origen nacional o ètnic que tingui per objecte o per resultat anul·lar o menystenir el reconeixement, gaudi o exercici, en condicions d'igualtat, dels drets humans i llibertats fonamentals, als àmbits polític, econòmic, social, cultural o en qualsevol altre de la vida pública». L'article 6 de la mateixa convenció afirma que «els Estats part asseguraran, a totes les persones que es trobin sota la seva jurisdicció, protecció i recursos efectius, davant dels tribunals nacionals competents i altres institucions de l'Estat, contra tot acte de discriminació racial que, contravenint aquesta Convenció, violi els seus drets fonamentals...». En aquest sentit, la creació, per part dels estats, d'institucions nacionals independents que puguin actuar com a mecanismes de reparació i compensació, com ara el defensor del poble o una comissió de drets humans, és una mesura pròpia d'estats democràtics i plurals. Per això, i en relació amb la Resolució 48/134 de les Nacions Unides, del 20 de desembre del 1993, el Consell d'Europa ha fomentat, en la seva Recomanació núm. R(97)14 del Comitè de Ministres del 30 de setembre del 1997, la creació d'«institucions nacionals de drets humans, i en especial de comissions de drets humans que es caracteritzin pel pluralisme dels seus membres, defensors del poble o institucions semblants». Aquests mecanismes de reparació també haurien d'estar a disposició de les persones que pertanyen a minories nacionals que considerin que els seus drets lingüístics o altres drets han estat violats.

EL PODER JUDICIAL

17/18) El dret internacional exigeix que les autoritats garanteixin que tota persona que sigui detinguda, acusada i jutjada sigui informada dels càrrecs que se li imputen i de tots els altres procediments en una llengua que entengui. Si cal, s'ha de posar gratuïtament un intèrpret a disposició d'aquesta persona. Aquesta disposició sobre el procediment legal adequat és universal en la seva aplicació i no fa referència explícita als drets lingüístics de les minories nacionals com a tals. Al contrari, els principis subjacents són els de la igualtat i la no-discriminació davant la llei. El respecte d'aquests principis és fonamental pel que fa als càrrecs i els procediments penals. Per això, l'article 14 (3)(a) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics exigeix que tota persona amb acusacions penals ha de «ser informada immediatament i de manera detallada en un idioma que compregui, de la naturalesa i la causa de l'acusació formulada contra ella». L'article 6 (3)(a) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals estipula el mateix requisit amb paraules gairebé idèntiques. A més, l'article 5 (2) d'aquesta convenció estipula el mateix en referència a la detenció. L'article 14 (3) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics estipula que tota persona té dret «amb plena igualtat [...] (e) d'interrogar o fer interrogar els testimonis contra ella, i d'obtenir la compareixença i l'interrogatori dels testimonis a favor seu, i que siguin interrogats en les mateixes condicions que els testimonis contra ella». En aquest sentit, l'article 14 (3)(f) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i l'article 6 (3)(e) de la Convenció Europea per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals garanteixen el dret de tota persona «a ser assistida gratuïtament per un intèrpret, si no comprèn o no parla la llengua emprada a l'audiència». Tot i que aquestes garanties relacionades directament amb l'ús de la llengua s'apliquen en el cas particular dels procediments penals, segons la garantia d'igualtat davant dels tribunals i tal com queda estipulat en la primera frase de l'article 14 (1) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, que els procediments legals de tota mena s'han de considerar més perfectament justos quan més equitatives són les seves condicions. Aquesta resolució, que s'aplica igualment pel que fa a l'elecció de la llengua en tots els procediments legals, hauria de servir de model per als estats en el desenvolupament de polítiques relacionades amb l'administració equitativa i eficaç de la justícia.

D'una manera més general, l'article 7 (1) de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries afirma que els estats han de basar les seves polítiques, la seva legislació i les seves pràctiques en objectius i principis com ara «el reconeixement de les llengües regionals o minoritàries com a expressió de la riquesa cultural» i «la necessitat d'una acció decidida de promoció de les llengües regionals o minoritàries, a fi de protegir-les». L'article 7 (4) de la Carta Europea estipula que «a l'hora de definir la seva política envers les llengües regionals o minoritàries, les parts es comprometen a prendre en consideració les necessitats i els desigs expressats pels grups que usen aquestes llengües». A més, l'article 15 del Conveni Marc compromet els estats a «crear les condicions necessàries per a la participació efectiva de les persones que pertanyen a les minories nacionals en la vida cultural, social i econòmica, com també en els afers públics, en particular aquells que els concerneixen». Considerant les disposicions mencionades anteriorment i tenint en compte la importància d'un accés efectiu a la justícia en les societats democràtiques, és raonable esperar que els estats garanteixin, en la mesura del possible, el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a expressar-se en la seva llengua en totes les fases del procediment judicial (ja sigui penal, civil o administratiu), respectant al mateix temps els drets dels altres i mantenint la integritat dels procediments, incloses les instàncies de recurs.

19) En la mesura que l'accés a la justícia és vital per a l'exercici dels drets humans, també és important saber fins a quin punt es pot participar d'una manera directa i senzilla en els procediments existents. Per això, la disponibilitat dels procediments judicials en la llengua o llengües de les persones que pertanyen a minories nacionals dona a aquestes persones un accés més directe i senzill a la justícia.

A partir d'aquí, l'article 9 de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries disposa que, en la mesura que sigui possible i a sol·licitud d'una de les parts afectades, tots els procediments judicials s'han de dur a terme en la llengua regional o minoritària. L'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa va arribar a la mateixa conclusió en l'article 7 (3) de la seva Recomanació 1201, en la qual disposa que «a les regions on hi visqui un nombre substancial d'una minoria nacional, les persones que pertanyen a aquesta minoria han de tenir dret a fer servir la seva llengua materna a l'hora de tractar amb l'administració i en els procediments judicials davant d'un tribunal o les autoritats legals». Així, doncs, els estats han d'adoptar polítiques de contractació i capacitació adequades per al poder judicial.

LA PRIVACIÓ DE LLIBERTAT

20) La Regla 51, paràgrafs 1 i 2, de les Regles mínimes per al tractament dels reclusos, de les Nacions Unides, així com la Regla 60, paràgrafs 1 i 2 de les Normes Europees de Presons, del Consell d'Europa, destaquen la importància del dret dels empresonats a ser compresos per la direcció de la presó, com també de la direcció de la presó a ser compresa per la població reclusa. Aquestes disposicions no fan referència als drets de les minories com a tals. Amb tot, tenint en compte el desig explícit de les poblacions afectades, la força demogràfica i el principi d'igualtat i no-discriminació, aquestes disposicions encara són més ineludibles a les regions o localitats on el nombre de persones que pertanyen a minories nacionals és significatiu.

21) La Regla 37 de les Regles mínimes per al tractament dels reclusos, de les Nacions Unides, així com l'article 43 (1) de les Normes Europees de Presons, del Consell d'Europa, confirmen el dret dels reclusos a comunicar-se amb la seva família, amb amics de bona reputació i persones o representants d'organitzacions alienes al centre penitenciari. Donada la importància de drets humans com ara la llibertat d'expressió i el dret a fer servir la llengua pròpia en públic i en privat, correspon a les autoritats respectar aquests drets, tenint en compte les limitacions estipulades per la llei fins i tot als centres penitenciaris. Per norma, els presos han de tenir la possibilitat de comunicar-se en la seva llengua oralment, tant amb altres reclusos com amb els visitants, i també en la seva correspondència personal. Tanmateix, alguns drets humans i llibertats de persones condemnades per actes criminals es poden restringir o suspendre per motius de seguretat pública, de conformitat amb les limitacions recollides en els instruments internacionals. En la pràctica, l'exercici dels drets lingüístics de les persones empresonades es pot dur a terme amb més facilitat si aquestes són retingudes en un lloc on la seva llengua es parla normalment.